מהדורה למורה – בשל תפוחים

יהודה בורלא · סיפור קצר · הסיפור הקצר · גרסת רגיל

במהדורה זו: מפתח תשובות לכל התרגילים, הצעות לתשובות פתוחות ומחוון קצר. בדפי התלמיד: שם/כיתה/תאריך, חלק א׳ (הבנה), חלק ב׳, חלק ג׳ (כתיבה) וכרטיס יציאה לגזירה.

תשובות – חלק א׳ – הבנה

תרגיל 1: 1–**ב** (ארבעה) · 2–**ב** (לדיליסיה) · 3–**ב** (כבוד לחכמים) · 4–**ב** (כדי לתת לשכנה) · 5–**א** (של אבא)

תרגיל 2: 1–**נכון** · 2–**לא נכון** (האב – קפדן ומכבד חכמים) · 3–**לא נכון** (החייט – סבלן ושקט) · 4–**נכון**

תרגיל 3:

1. כדי לכבד בהם את החכמים והרבנים שבאו לביתו – זו הייתה שמחתו הגדולה.
2. חייט עני שמתקן בגדים ומצרף פיסות פרווה, ובני ביתו – ובהם בתו דיליסיה, שעובדת קשה בבתים של אחרים.
3. בחופזה בחושך הילד לא נעל כראוי את הארון; בבוקר האב ראה שהדלת פתוחה ושחסרים ארבעה מתוך שישה תפוחים.

תשובות – חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

תרגיל 4: 1–**ד** · 2–**ב** · 3–**א** · 4–**ג**

תרגיל 5: 1–**מספר** · 2–**ניגוד** · 3–**דימוי** · 4–**סמל**

תשובות – חלק ג׳ – חשיבה וכתיבה

תרגיל 6: חמלה ורצון לעזור לדיליסיה, שהתביישה שאין לה במה לכבד את החתן. הוא רוצה לעשות 'מצווה' בשם אביו.

תרגיל 7: האב מכבד חכמים ומתרחק מהעניים ומונע מבנו לבקר אצלם; הבן רואה את סבלם ומרגיש קרבה ורחמים. כך הסיפור מעמיד 'ייחוס' מול 'לב'.

תרגיל 8: תשובה מנומקת: מצד אחד לקח בלי רשות ושיקר; מצד שני כוונתו הייתה טובה ונבעה מחמלה.

תרגיל 9: מחוון קצר: שמירה על פרטי העלילה (3), נקודת מבט עקבית (3), תיאור רגשות ומחשבות (2), לשון ופיסוק (2).

כרטיס יציאה

תשובות אישיות. תשובה מלאה: עונה על השאלה, נשענת על פרט מן היצירה, כתובה במשפטים שלמים ובסדר הגיוני.

• שאלה לדיון בכיתה: האם כוונה טובה יכולה להצדיק מעשה לא נכון?

• כדאי להוביל לשאלה: מה אפשר לעשות כשרוצים לעזור אבל אין לנו רשות?

שם: _____ **כיתה:** _____ **תאריך:** _____

בשל תפוחים

יהודה בורלא · סיפור קצר · הסיפור הקצר

תזכורת קצרה: המספר המבוגר נזכר באירוע מביש מילדותו. הוא גדל במשפחת רבנים מיוחסת, ואביו הקפיד על כבוד המשפחה ואהב לכבד חכמים בפירות משובחים. בקומה התחתונה של החצר גרו שכנים עניים – חייט שמצרף פיסות פרווה ובתו דיליסיה, שעובדת קשה ונפגעה מחתן נוכל. כשהגיע חתנה החדש לביקור קצר ולא היה בבית מה לכבד בו, הבטיח לה הילד פירות, התגנב לארון של אביו ולקח ארבעה תפוחים גדולים, ואמר לה שאביו שלח אותם. למחרת התגלה המעשה; האב כעס, גרר את הילד ל'חדר' לעיני דיליסיה, ואמר: 'שילמד איך לגנוב תפוחים'. הבושה הזאת לא נשכחה ממנו עד היום.

חלק א׳ – הבנה

1 הקיפו את התשובה הנכונה.

1. כמה תפוחים לקח הילד?
   ○ א. שניים ○ ב. ארבעה ○ ג. שישה ○ ד. אחד
2. למי נתן הילד את התפוחים?
   ○ א. לאביו ○ ב. לדיליסיה ○ ג. לרב ○ ד. לחברו
3. מה מסמלים התפוחים בעיני האב?
   ○ א. רעב ○ ב. כבוד לחכמים ○ ג. משחק ○ ד. עונש
4. למה הילד לקח תפוחים?
   ○ א. כי היה רעב ○ ב. כדי לתת לשכנה ○ ג. כדי למכור אותם
5. של מי היו התפוחים?
   ○ א. של אבא ○ ב. של המורה ○ ג. של השכנה

2 קראו כל צמד: דמות – תכונה. סמנו נכון או לא נכון. אם לא נכון – כתבו את התכונה הנכונה.

#	דמות – תכונה	נכון / לא נכון	תיקון (אם לא נכון)
1	דיליסיה – עדינה וחרוצה	נכון / לא נכון	
2	האב – עדינה וחרוצה	נכון / לא נכון	
3	החייט – רחמן ונלהב	נכון / לא נכון	
4	הילד המספר – רחמן ונלהב	נכון / לא נכון	

3 ענו במשפט או שניים.

1. מדוע שמר האב תפוחים משובחים בארון?

2. מי הם השכנים מהקומה התחתונה?

3. כיצד מתגלה הגנבה?

חלק ב׳ – מושגים וכלים ספרותיים

4 התאימו כל כלי ספרותי לדוגמה שלו מן היצירה. כתבו את האות המתאימה.

#	כלי ספרותי	האות		דוגמה מן היצירה
1	מספר		א	החייט המצרף פיסות פרווה קטנות נראה לילד כמו מי שתועה בדרך לא דרך – דימוי לחייו הקשים.
2	ניגוד		ב	הקומה העליונה של משפחת הרבנים מול הקומה התחתונה של העניים; ייחוס מול חמלה.
3	דימוי		ג	התפוחים מסמלים כבוד ויוקרה בעיני האב, ונתינה ואהבה בעיני הילד.
4	סמל		ד	מספר בגוף ראשון מבוגר הנזכר בילדותו – יש מרחק בין הילד שחווה לבין המבוגר שמבין ומפרש.

5 השלימו את המונח המתאים מתוך מחסן המילים.

מחסן מילים: ניגוד סמל עלילה מספר דימוי

1. _____ – הקול שמספר את הסיפור; יכול להיות דמות בסיפור (גוף ראשון) או קול מחוץ לסיפור (גוף שלישי)
2. _____ – העמדה זה מול זה של דברים הפוכים כדי להבליט אותם
3. _____ – השוואה בין שני דברים בעזרת מילת השוואה: כמו, כ־, דומה ל־
4. _____ – דבר מוחשי שמייצג רעיון גדול ממנו

חלק ג' – חשיבה וכתיבה

6 שאלת פרשנות

מה מניע את הילד לקחת את התפוחים?

7 שאלת פרשנות

מה הניגוד בין האב לבין הבן ביחס לשכנים העניים?

8 שאלת הערכה – הביעו עמדה ונמקו

האם מעשה הילד מוצדק? נמקו משני הצדדים.

9 משימת כתיבה

כתבו מכתב קצר שכותבת דיליסיה לילד אחרי שראתה מה קרה לו. מה הייתה אומרת לו?

כרטיס יציאה

בשל תפוחים · שם: _____

1. איזה רגע בסיפור של היום נשאר איתך, ולמה?

2. הסבירו במשפט אחד מהי אירוניה וצרפו דוגמה.

3. שאלה אחת שהייתם רוצים לשאול את אחת הדמויות.